

OSNIVANJE GALERIJE SLIKA U SKLOPU GRADSKOG MUZEJA U OSIJEKU

Ovo su sjećanja na osnivanje umjetničke Galerije slika u Osijeku — koja je inicirana, omogućena i realizirana u sklopu Gradskog muzeja — danas Muzeja Slavonije u Osijeku.

Sjećanja povlače za sobom i misao na izreku rimskog satiričara Decimusa Iuvenalisa . . . »*dificile est satiram non scribere*«. . . No možda baš zato, što je sve što se zbivalo u vezi s osnivanjem osječke Galerije zaista satira — smatram potrebnim iznijeti neke činjenice koje ilustriraju prilike u kojima su se tada stvarale i pod kojima su tada živjele naše kulturne ustanove, a posebno muzeji i galerije.

Moram upozoriti na poteškoće koje su drastično dolazile do izražaja pri osnivanju osječke Galerije — da je to samo ponavljanje poteškoća, isto takvih kao pri osnivanju i djelovanju muzeja u Slavonskom Brodu, Slavonskoj Požegi, Varaždinu, kao i pri neuspjelim i rastepenim pokušajima s poklonjenim zbirkama sakupljenim za osnivanje muzeja u Vinkovcima, Vukovaru, Iloku, Sremskoj Mitrovici, Karlovcu i Sisku. Slične poteškoće ostavile su i mnoge druge pokušaje i konkretne rezultate bez realizacije.

Teške prilike naročito su utjecale na rad i djelovanje osječčkog Muzeja, koji je za desetljeća postojanja selio zbirke više puta nego svi naši muzeji kroz stotinu godina.

Ove retke prilažem kao svoj skromni prilog u bogatoj, a još neobrađenoj povijesti naše muzejske službe u Slavoniji.

Na pisanje ovih redaka — u povodu značajnog jubileja našeg najstarijeg muzeja u Slavoniji — potakla me činjenica da o ovome ranije nije nigdje pisano (ono što je napisano nije štampano za javnost). Objektivnu ocjenu razvoja muzejske službe i djelatnosti muzeja u Slavoniji ne možemo dati bez konkretnog poznavanja zapreka, koje su usmjeravale i često paralizirale rad i nastojanja stvaranja kulturnih ustanova, kao osnova za kulturni i naučni rad i život, za kreativna izvorna stvaranja.

Rezimirajući opće stanje kulturnog života u pokrajini — posebno u Slavoniji i u Srijemu — između dva rata, pa i ranije, moramo ustanoviti relativno intenzivni kulturni život i niz različitih zbivanja, što je sve dokaz intenzivnog, aktivnog i kreativnog djelovanja kulturnih i likovnih radnika. Postojala su kulturna društva, glazbena i pjevačka društva, simfonijski orkestri, gostovali su domaći i strani koncertni solisti, bilo je kazališnih priredbi i gostovanja, kazališnih amaterskih skupina, pojedinačnih i skupnih likovnih izložbi. Sve te manifestacije djelovale su isključivo u okviru privatne inicijative, odnosno društvenih organizacija, a bez pomoći institucionalnih ili upravnih foruma. U tom razdoblju ovdje je u pokrajini

---

Prof. dr Antun Bauer

Postdiplomski studij Muzeologije, Referalni centar, Sveučilište u Zagrebu
Postdiplomstudium für Museologie, Referalzentrum, Universität in Zagreb

postojao i veliki broj pretplatnika na izdanja književnih djela različitih domaćih i stranih izdavačkih kuća. U građanskim kućama, gotovo bez iznimke, bilo je polica sa znatnim brojem knjiga koje su se i čitale.

Ako kritički pratimo i analiziramo muzeološku bibliografiju XIX i prve polovine XX stoljeća, u tadašnjim novinskim vijestima nalazimo brojne pokušaje osnivanja muzeja u pokrajini, posebno u Slavoniji. Bilo je i znatnih rezultata, u sabranim zbirkama koje su trebale poslužiti kao osnova za zamišljene, pa i konkretno inicirane muzeje.

Sve te pokušaje inicirao je isključivo široki krug kulturne javnosti, bez pomoći i bez prihvaćanja upravnih foruma. Osnivanje jedne ustanove, pa čak i postavljanje volontera u jednoj ustanovi, moralo je biti popraćeno dekretom ministra centralne kraljevske vlade u Beogradu.

Tragična je konstatacija za Slavoniju da su svi pokušaji osnivanja muzeja uglavnom ostali bez rezultata, a sakupljene su zbirke nestale. Muzej u Slavonskoj Požegi održao se isključivo i jedino zahvaljujući Juliju KEMPFU i njegovom autoritetu bivšeg gradskog načelnika i autora monografije o Slavonskoj Požegi.

Muzej u Slavonskom Brodu održao se zahvaljujući beskompromisnom i upornom osnivaču i donatoru Muzeja, rijetkom entuzijastu Juliju Hoffmannu. On svojom zbirkom osniva Muzej i u tu svrhu dobiva — opet kao donaciju jednoga broskog građanina — zgradu za Muzej. Hoffmanna nije smetala žandarmerijska službena pismena zabrana da na terenu ne smije sabirati predmete za Muzej ... dokument kojemu je vrijedno posvetiti pažnju jer je za historiju naše kulture posebno važan.

Muzej u Osijeku održao se također zahvaljujući entuzijazmu profesora Vjekoslava Celestina, koji je ljubomorno čuvao i selio muzejske zbirke, »kao mačka mačice«. Gotovo jedini suradnici bili su mu članovi Arheološkog kluba »Mursa«, koji su pomagali priložima različitih muzejskih predmeta, a i novčanim su priložima financirali rad i djelovanje Muzeja, pa i otkup materijala za Muzej. Na takav način — Muzej se održao i spasio rasula.

Suradnja sa centralnim muzejima u Zagrebu nije postojala. Nije bilo ni suradnje s ostalim muzejima u Slavoniji — koji nisu bili u boljoj situaciji od osječkog Muzeja. Naprotiv, postojalo je teško suparništvo i odbijanje svake suradnje centralnih muzeja s muzejima u pokrajini, a tako i ovih muzeja sa centralnim muzejima — što se često i drastično demonstriralo, ne samo između dva rata nego i kasnije, a iznimno se to pojavljuje još i danas!

Nakon ovih činjenica dobivamo jasnu sliku prilika i odnosa prema kulturnom životu kod nas, napose u pokrajini gdje se između dva rata sve to odvijalo isključivo po privatnoj inicijativi. Ukupno tri muzeja u Slavoniji — Osijek, Požega i Brod — bili su bez stručnog kadra, bez osiguranih sredstava za rad, u vrlo skućenim neprikladnim improviziranim prostorima, bez mogućnosti da djeluju organizirano kao ustanove.

U Slavoniji nije bilo ni jedne Galerije, unatoč relativno velikom broju likovnih radnika i bogatoj likovnoj tradiciji, naročito u Osijeku. Javnih knjižnica također nije bilo, čak ni u Osijeku unatoč bogatoj tradiciji izdavačke djelatnosti u Osijeku koja je tražila čak i postojanje jedne znanstvene biblioteke.

I nakon ovih činjenica, mnogo toga nam je jasnije. Unatoč vrlo intenzivnom kulturnom i društvenom životu koji se odvijao isključivo u okviru privatne inicijative — upravni forumi nisu prihvaćali nikakvu inicijativu stvaranja kulturnih ustanova. Po odnosu tadanjih vlasti prema kulturnim društvima, prema muzejima, očito je da su takve ustanove bile vlastima na smetnju. Stvaranje jedne nove kulturne ustanove u toj i takvoj sredini, možda je zaista bilo, blago rečeno, neočekivani pothvat.

Likovni život u pokrajini — ovdje u Slavoniji između dva rata, nije imao institucionalnu bazu preko koje bi se organizirao. U Osijeku je kulturne stvaraoce okupljao Klub hrvatskih književnika i umjetnika — koji je organizirao i likovni život, priređivao izložbe od kojih je živjela cijela Slavonija i Srijem. Bila je to i jedina organizacija, no ona se nije mogla osloniti ni vezati ni za jednu kulturnu ustanovu — jer takve nije ni bilo.

Nadležni upravni forumi, i gradski i zemaljski, ograničili su se jedino na školstvo, i to isključivo prema direktivama i pod kontrolom centralnih organa centralne kraljevske vlade i Ministarstva prosvjete u Beogradu. Van tih djelatnosti nije u upravnim forumima bilo nikakvog interesa.

U ostalim gradovima u Slavoniji i Srijemu — Vukovaru, Vinkovcima, Iloku, Slavonskoj Požegi, Slavonskom Brodu, djelovali su pojedini umjetnici, uglavnom nastavnici crtanja na školama i gimnazijama.

U Osijeku su održavane izložbe redovito svake godine, skupne izložbe i individualne izložbe pojedinih autora koji su živjeli u Osijeku ili su dolazili iz Zagreba. Postojao je i priličan broj zainteresiranih kupaca iz Osijeka i iz bližih mjesta i gradova, redovitih kupaca izloženih djela. U kućama u Osijeku i po gradovima u okolici sakupljen je relativno vrijedan fundus naših majstora između dva rata, uglavnom onih koji su izlagali u Osijeku.

Nešto me tjera da ovdje iznesem i činjenicu — da niti na likovnim izložbama niti od umjetnika — sam grad Osijek u to vrijeme nije otkupljivao i nije formirao zbirku. Pri osnivanju Galerije, u posjedu Gradskog poglavarstva u uredovnicama gradskog načelnika i senatora bilo je oko 200 slika na zidovima, bez karto-teke, neidentificiranih majstora, a od te mase moglo se jedino 8—9 slika uklopiti u Galeriju. Sve to sigurno nisu bile slike nabavljene na izložbama sa ciljem stvaranja zbirke.

U ostalim je gradovima Slavonije likovna izložba bila rijedak događaj tek svakih nekoliko godina, pa je predstavljala značajnu likovnu manifestaciju i kulturni događaj. Anemičnost likovnog života u pokrajini uvjetovala je da u mnogim mjestima kulturni radnik u pokrajini nije i po deset godina imao prilike stati pred jednu sliku, jednu skulpturu suvremenog majstora, da nije imao prilike posjetiti izložbu jednog suvremenog likovnog umjetnika.

Osnivanje Galerije u Varaždinu uz Gradski muzej — bilo je povod za vrlo oštre sukobe i žive diskusije. Osnivanje varaždinske Galerije zahvaljuje se isključivo upornosti profesora Krešimira Filipića, koji je osnivanjem Gradskog muzeja intenzivirao već tradicionalni lokal-patriotizam Varaždinaca. Oni

su tu Galeriju, uz priloge likovnih umjetnika Varaždinaca, beskompromisno i demonstrativno realizirali. Sve se to obavilo vlastitim žrtvama, bez pomoći i čak uz opoziciju nadležnih — pogotovo centralnih upravnih foruma.

U takvim prilikama, osnivanje jedne moderne galerije, koja je imala misiju iniciranja likovnog života u jednom pokrajinskom kulturnom centru, kao institucionalne osnove kreativnog likovnog života dotične sredine bilo je pokušaj rušenja primata jednom centru koji je monopolistički držao u rukama sav likovni život Hrvatske. Neminovno je to značilo i rušenje autoriteta ličnosti koje su taj monopol držale.

Odsutnost aktivnih kulturnih ustanova u pokrajini i totalna nezainteresiranost oficijelnog foruma za održavanje postojećih ustanova — šta dokazuju činjenice o tadanjem financiranju postojećih muzeja — sve to je bila osnova svim poteškoćama pri osnivanju Galerije slika u Osijeku. Za cijelu Hrvatsku bio je to pokušaj koji je iznenadio i dobronamjerne, a još više one neprijateljski orjentirane birokratske forume koji su dirigirali kulturom.

Iskustvo, nesumnjivo vrlo bogato, konkretno i poučno, koje su mi dala zbiivanja, poteškoće, zapreke i slično pri osnivanju Galerije u Varaždinu — nije se u cijelosti moglo aplicirati na situaciju u Osijeku. Varaždin, grad s intenzivnim kulturnim životom, sa živom kulturnom baštinom, s razvijenim i kultiviranim lokalnim patriotizmom, bazirao je svoje akcije na priložima svojih oduševljenih sugrađana — zahvaljujući inicijativi i organizaciji Filića. — U Osijeku toga kompaktnog lokalnog patriotizma, na kojem bi se takva akcija mogla osnivati — na žalost nije bilo.

Rastrojene političke prilike, političke i lične borbe, nezdravi međusobni odnosi, toliko su bili dominantni u oficijelnim krugovima i forumima, posebno u Osijeku, da su trovali cijeli kulturni život ovog grada.

*

Inicijativa za osobno moje nastojanje — osnivanje Galerije u Osijeku — temelji se u prvom redu na moralnoj obavezi koju sam osjećao prema pokojnom profesoru Vjekoslav u Celestinu, koji je četiri decenija vodio osječki Muzej i koji je izrazio želju da ga naslijedim i nastavim njegov rad u Muzeju.

Naime, kao osječki đak i maturant 1930. godine, bio sam stalni posjetilac Muzeja koji je tada tek simbolično živio kao Muzej — zahvaljujući isključivo entuzijazmu i fanatizmu profesora Celestina. On je bio i moj prvi profesor i učitelj koji me uvukao u muzejski život, u muzejske zbirke, u život muzejskih predmeta, u život i probleme muzeja, u muzeologiju koja se tada kao naučna disciplina kod nas javlja možda tek kao iluzija o kojoj se moglo i smjelo samo meditirati.

U Tvrđi u Osijeku, u neposrednom susjedstvu, u današnjoj zgradi Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture, u stražnjem prizemlju, bio je smješten dio Gradskog muzeja, u kojem je profesor Celestin radio na slaganju i sređivanju numizmatike, čišćenju i restauriranju antičke, prehistorijske i rimske keramike i rimskog stakla. Uokolo su u hrpama stajali kameni spomenici, posude, knjige, papiri, staro oružje, stolice, vitrine i slično. Možda zbog ovoga neuobičajenog ugo-

đaja, zbog ovih krpa koje su tajanstveno skrivale svoju starost i svjedočanstvo onoga što je kraj njih i preko njih prošlo, ili zbog ovog neobičnog ali simpatičnog, makar i do krajnosti nepovjerljivog osobenjaka, starog Celestina koji me tako očinski primao — bio sam često gost Muzeja. — Ukoliko se to uopće moglo zvati muzejom!?

I kasnije, iza mature 1930. godine, kada sam dolazio u Osijek ili prolazio kroz Osijek, redovito sam obilazio starog profesora Celestina. Pogotovo kada je 1933. godine dobio nove prostorije — desetak soba na II katu na Mažuranićevom vijencu broj 1. Lijepe, velike zračne prostorije. Prve prostorije kojima je Gradski muzej u Osijeku dobio perspektivu da bude postavljen i otvoren za javnost. Celestin je u mene imao izvjesno povjerenje. Redovito mi je pokazivao sve prinove, sve ono što je čistio i uredio nakon mog prethodnog posjeta, sve što mu je bila tema razmišljanja — keramika, staklo, numizmatika. Bili su to sastanci i susreti koji su često trajali duge sate. Možda je to bila simpatija što sam bio jedini od studenata iz njegovog kruga koji se sa studijem posvetio muzejskoj struci. A možda i jedini od mladih koji ga je posjećivao, a možda i jedan od rijetkih koji ga je shvaćao, razumio i imao interesa za ono što je njega interesiralo.

Iznenadila me vijest o njegovoj bolesti i smrti. Još više me iznenadilo kada sam čuo da je profesor Celestin želio da ga ja naslijedim u Muzeju, te sam bio službeno pozvan da preuzmem njegovu funkciju u Gradskom muzeju u Osijeku. O tome nije nikada bilo govora među nama, a niti sam ja na to ikada pomišljao. Na poziv iz Osijeka, i na nagovor moga profesora u Zagrebu — ostao sam u Zagrebu. Ipak, činjenica da me je moj stari profesor Celestin želio za nasljednika — još i danas je jedna od mojih najljepših uspomena iz mladosti, jedan od naj-snažnijih kontrafora u mojem kasnijem radu.

To je sigurno bio razlog i osnova moje simpatije i veze s osječkim Muzejom. Iako nisam došao raditi u osječki Muzej, bio sam, i ostao s njim u neposrednom kontaktu. Meni namijenjeno mjesto prepustio sam kolegi sa studijâ dr Franji Buntaku, a na putu za Vukovar redovito sam navraćao nekoliko dana u Osijek, u posjetu Muzeju.

*

Godine 1937. osnovao sam u Zagrebu Gipsoteku. Prvi rezultati rada Gipsoteke potakli su misao da bi se i u Osijeku moglo i trebalo načiniti nešto slično. Likovni život ograničen na izložbe, unatoč većem broju likovnih umjetnika koji su živjeli i radili u Osijeku, nije imao stalno prezentirani likovni fundus na kojem bi se odgajao interes za likovne vrijednosti i intenzivirao likovni život, ovdje s tako bogatom i za našu likovnu umjetnost tako značajnom tradicijom.

Za postavljanje i uređenje prostora za stalnu prezentaciju likovnih djela postojali su i konkretni uvjeti. Gradski muzej bio je smješten u gradskoj zgradi na Mažuranićevom vijencu br. 1, na II katu. U prizemlju i u I katu bili su privatni stanari, za koje se s malo dobre volje moglo naći zamjenu. U Osijeku tada nije još bilo oskudice stanova. Na tu ideju došao sam u ljetu 1939. godine, na propu-

tovanju iz Osijeka u Vukovar. Bili su to **prvi razgovori s kolegom Buntakom** o stvaranju jedne Galerije. Uz prezentaciju likovnih djela prerasla bi kasnije u institucionalnu bazu, okupljala bi likovne radnike Osijeka i postala organizator intenzivnog i kontinuiranog likovnog života u gradu. Istovremeno bi to uticalo i na ostale centre u Slavoniji u kojima likovni život tada nije postojao.

Po povratku u Zagreb govorio sam o tome s kiparom **Frangešom** i profesorom **Jiroušekom**, tada direktorom Moderne galerije u Zagrebu. Obojica su bili oduševljeni tom idejom — Frangeš mi je dozvolio da se za osječku Galeriju načine odljevi njegovih djela, a Jiroušek im je obećao »... od bezbroj slika Moderne Galerije koje stoje u skladištu i posuđene po raznim uredima, da izvjestan broj posudi gradu Osijeku za osnivanje Galerije«.

Nakon ovih razgovora, obećanja i uvjeravanja pisao sam 17. X 1939. godine dr Franji **Buntaku**, odnosno Gradskom muzeju u Osijeku (dopis Gipsoteke, 96 / od 17. X 1939) dostavljajući konkretan prijedlog s molbom da se prijedlog prenese nadležnom forumu u Gradsko poglavarstvo, odnosno izjasni o mogućnostima realizacije prijedloga — da se u sklopu Gradskog muzeja u Osijeku osnuje Moderna galerija.

Nekoliko dana kasnije, 25. XI 1939. javio sam kolegi **Buntaku** da sam od **Malvine Hermann** u Zagrebu, udove tvorničara **Mirka Hermann** iz Osijeka, preuzeo nekoliko djela naših majstora za osječku Galeriju — i to jednu uljenu sliku **Csikosa** i dvije plastike **Valdeca**, te još neke predmete za muzej. Umjetnine je predala gospođa **Hermann** kao poklon i poticaj da se ostvari Galerija u Osijeku, i bila je spremna dati još neka djela domaćih majstora s istom namjenom.

Potaklo me to odmah na put za Osijek i tadanjem sam banskom povjereniku dr **Vladimiru Cesaru** stavio prijedlog, odnosno konkretnu odluku — Moderne galerije u Zagrebu, Gipsoteka u Zagrebu i privatnici-donatori ustupaju gradu Osijeku Modernu galeriju. Tražimo od grada Osijeka da u sklopu zgrade Muzeja na **Mažuranićevom** vijencu br. 1, u prvom katu oslobodi jedan stan, da bi se tamo mogla smjestiti Galerija koja bi djelovala kao ustanova Gradskog muzeja u Osijeku. Bilo je to 25. XI 1939. godine, a to je registrirao i osječki dnevnik »Hrvatski list« 26. XI 1939. godine.

Dr **Cesar** je u cijelosti bio sporazuman s prijedlogom. Obećao je odobriti svotu od 20000 dinara za prve troškove uređenja prostora i prijenosa umjetnina. U Galeriju prenijele bi se i umjetnine iz ureda Gradskog poglavarstva. Dogovorio sam s dr **Cesarom** da ću o tome dati konkretan pismeni prijedlog.

Nakon konzultacija s dr **Buntakom** u Osijeku, te profesorom **Jiroušekom** i kiparom **Frangešom** u Zagrebu, uputio sam dopis Gradskom poglavarstvu u Osijeku pod brojem Gipsoteke 107—15. XI 1939. u kojem sam naveo da u dogovoru s banskim povjerenikom dr **Cesarom** u Osijeku i Modernom galerijom i Gipsotekom u Zagrebu predlažem poglavarstvu u Osijeku da se u sklopu Gradskog muzeja u Osijeku osnuje Moderna galerija. Umjetnine za Galeriju ustupili bi osječkom Muzeju Moderna galerija Gipsoteka i privatnici iz Zagreba. U Galeriju bi se uvrstile i umjetnine iz Gradskog poglavarstva u Osijeku.

Grad bi dao prostorije za Galeriju u zgradi Gradskog muzeja i snašao bi samo troškove prijenosa umjetnina iz Zagreba u Osijek i uređenja prostorija za Galeriju.

»Redovno uzdržavanje Galerije ne bi iziskivalo nikakvih posebnih izdataka i ne bi značilo opterećenje gradskog budžeta« — ovu sam rečenicu morao unijeti da spriječim eventualnu opoziciju radi straha od novih financijskih opterećenja gradu.

Namjera da se Galerija u Osijeku osnuje kao dependansa »u sklopu Gradskog muzeja u Osijeku« nije također bila tako formulirana samo zato da bi se izbjeglo formalnosti oko stvaranja jedne nove ustanove, nego i s namjerom da se Gradskom muzeju u Osijeku stvori mogućnost planiranja povećanja broja stručnog kadra za intenziviranje djelatnosti i izgradnju institucionalne strukture. Time bi se spriječilo usmjeravanje Galerije prema diletantizmu, stvaranje sinekure i omogućila bi se konstruktivna suradnja sa širim krugom zainteresiranih. Za sve je to Gradski muzej tada bio stvarna garancija.

Na navedeni dopis nisam dobio nikakav odgovor, nego samo poruku — »može se načiniti, pogotovo ako neće ništa koštati« — poruku koju mi je dr Buntak prenio 31. XII 1939. kada je došao u Zagreb.

Već 5. I 1940. godine poslao sam daljnja tri sanduka sa slikama i kipovima. Pošiljka je išla na teret Gradskog poglavarstva u Osijeku uz račun od 15. I 1940, koji nije vraćen. Inzistiranjem na plaćanju relativno malih troškova transporta umjetnina u Osijek, nastojao sam tako i oficijelno utvrditi činjenicu da je za Galeriju u Osijeku primljen materijal iz Zagreba, i da je poslan isključivo — za Galeriju.

Istovremeno, dogovarao sam se i dalje s direktorom Moderne galerije prof. Jiroušekom i nakon nekoliko sastanaka i konzultacija i »konkretnih dogovora«, dao sam slijedeći pismeni prijedlog upravi Moderne galerije:

»... Moderna galerija u Zagrebu ustupa izvjestan broj umjetnina Gradskom muzeju u Osijeku za osnivanje Moderne galerije u sklopu Gradskog muzeja. Slike ostaju i dalje vlasništvo Moderne galerije u Zagrebu, a Gradski muzej u Osijeku ne smije ih upotrijebiti u druge svrhe osim galerijske. Povratak slika može uslijediti otkazom sa jedne ili druge strane. Gradska općina u Osijeku pridržava pravo da, u slučaju otkaza sa strane Moderne galerije u Zagrebu, zatraži otkazni rok od 6 mjeseci u slučaju opravdanih razloga.

— Uprava Gradskog muzeja u Osijeku dužna je slati redovite godišnje izvještaje upravi Moderne galerije u Zagrebu o stanju i namjeni posuđenih umjetnina. Gradska općina u Osijeku odgovara za umjetnine posuđene iz Moderne galerije u Zagrebu za Galeriju u sklopu Gradskog muzeja u Osijeku.

— sve troškove snosi Gradski muzej u Osijeku . . .«

U vezi sa ovim prijedlogom, Upravni odbor Moderne galerije u Zagrebu diskutirao je na nekoliko sjednica o inicijativama za osnivanje Galerije u Osijeku, raspravljalo se o ličnostima koje su se tu »uplele« — o onima koji su do tada bili donatori i uopće o potrebi Galerije u Osijeku. U tom smislu donesen je i zaključak — »kada se Galerija u Osijeku bude osnovala i ostvarila, tada će Moderna

galerija u Zagrebu rado pomoći...«. Nesumnjivo je da je ovaj zaključak, ovako formuliran i stiliziran, bio donesen s namjerom da se osnivanje Galerije u Osijeku osujeti. Ovaj zaključak prenesen mi je samo usmenom porukom, bez ikakvog službenog akta.

Iako su pojedinci, uglavnom umjetnici, bili revoltirani ovim zaključkom Moderne galerije, te su demonstrativno dali svoje priloge za Galeriju u Osijeku, iako se o tome diskutiralo na mnogim stručnim, upravnim i ostalim forumima s vrlo oprečnim stavovima, iz svih mogućih aspekata, iako se tim povodom iznijelo vrlo konkretne prijedloge o potrebi intenziviranja rada i o proširenju djelatnosti kulturnih ustanova u pokrajini, te i o konkretnom prijedlogu za Galeriju u Osijeku — ipak je sve ostalo na zaključku Moderne galerije. Istovremeno je to bio i zaključak viših i visokih službenih foruma. Logično je da je takav stav imao izvjesni uticaj i na šire »službene forume« u Zagrebu i u Osijeku!

Ovaj, po mom sudu i tada teški destruktivni gest prema afirmaciji kulturnog života u pokrajini, potcjenjujući stav prema »provinciji« iz koje sam i ja došao, i s kojom sam živo osjećao potrebu za kulturnim životom, ponukao me je da započeta nastojanja nastavim.

Iz Gradskog poglavarstva u Osijeku, koje je u popisu imalo oko 200 umjetnina spremljenih za Galeriju, moglo se izdvojiti jedva 8—10 djela galerijske vrijednosti za izlaganje. Malvina Hermann u Zagrebu obećala je više djela iz svoje kolekcije, a bilo je još na vidiku i nekoliko djela iz drugih donacija.

Na moje daljnje inzistiranje, Gradsko poglavarstvo obećalo je staviti na raspolaganje stan s pet soba za Galeriju. Da sve požurim, ponovo sam poslao jednu pošiljku umjetnina u Osijek, za koju sam već 20. X 1940. dobio obavijest dr Buntaka da je u redu primljena.

Ponovni prilog Malvine Hermann, prilozi pojedinih autora, odljevi kipova načinjeni u Gipsoteci dozvolom autora, nekoliko slika iz drugih donacija — u prosincu 1940. godine bili su povod da se osnivanje Galerije u Osijeku konkretizira — unatoč činjenici da za to u samim službenim forumima grada Osijeka nisam osjetio bilo kakav interes.

Stan s pet soba sa nusprostorijama, u zgradi Gradskog muzeja u Osijeku na Mažuranićevom vijencu 1 na I katu lijevo, stavljen je na raspolaganje (ispražnjen početkom 1941) pod presijom da se zaštiti vrijedni umjetnički inventar koji je Osijek primio »i tome« je prisiljen da ga osigura. Dalo je to povoda optimizmu. Pri tome sam imao dojam da u Osijeku nitko nije vjerovao da će Galerija biti zaista realizirana.

Bio je to i povod za novi dopis Modernoj galeriji u Zagrebu, poslan iz Gipsoteke (br. 8) 27. I 1941. s informacijom o do tada postignutim rezultatima. Dopis je sadržavao ponovnu molbu da se Moderna galerija u Zagrebu priključi svojim prilogom osnivanju Galerije u Osijeku. Niti na taj dopis nisam dobio pismeni odgovor, nego samo poruku istog sadržaja kao i ranije. Poruka je bila popraćena prijateljskim savjetima »da se manim ćorava posla...« i slično. Nije bilo shvatljivo zašto baš tamo od kuda sam trebao dobiti najviše pomoći za osnivanje jedne kulturne ustanove u provinciji, ne samo da nisam dobio pomoći, nego su upravo s te strane dolazile neshvatljive zapreke. Nigdje nisam isticao da je to moja za-

misao, moja želja i moja akcija, već sam svugdje isticao da je to akcija Gradskog muzeja u Osijeku u čije ime nastupam. Odgovor je stalno bio isti — »to nije zgodno, nije potrebno, nije pravi momenat« — i slično. Osjetila se teška destruktivnost našeg kulturnog života, destruktivnost duboko ukorijenjena, sve moralno lažno, prljavo, trulo i raspadljivo.

Kada je bilo toliko zapreka u jednom tako neznatnom i sitnom nastojanju koje nije nikoga direktno tangiralo, kako je tek moralo biti u većim i važnijim poslovima u izričito nacionalnim kulturnim nastojanjima? Odgovor na to predstavlja slika našeg kulturnog života u Hrvatskoj u to vrijeme. Dolaskom banske vlasti stvari se nisu bitno izmijenile.

Došao je rat — travanj 1941. godine! Imao sam tada sakupljeno i zapakirano u sanduke oko 50 slika i plastika, spremljenih iz donacije Malvine Hermann za Galeriju u Osijeku. Dr Franjo Buntak je iz Gradskog muzeja u Osijeku premješten u Gradski muzej u Zagreb. Sreća je bila da je tada u Osijeku bio **dr Josip Bösendorfer**, umirovljeni profesor i dopisni član Akademije koji je imenovan povjerenikom, te je tako sačuvao Muzej od opasnosti teške destrukcije, namjere da se Muzej »reorganizira« u političko-nacističku ustanovu.

Već 30. VII 1941. javio je dr Bösendorfer da dolazi u Zagreb kolega Ante Brlić, tada potpredsjednik Arheološkog kluba »Mursa«, da dogovori preuzimanje i prienos materijala primljenog za Galeriju u Osijeku i razgovara o nastojanjima za realizaciju Galerije. Nakon toga, 9. XI 1941. poslao sam preko Špedicije Bilitz još pet sanduka sa slikama i plastikom.

Nakon nekoliko izmjena misli, konzultacija, dogovora — načinjen je izložbeni plan prostorija namijenjenih za Galeriju, načinjen je konkretni plan za smještaj eksponata u prostor, te za depo preostalih slika i plastika koje se neće moći izložiti.

4. X 1941. bio sam u Osijeku na dogovoru s direktorom Muzeja dr Bösendorferom i Arheološkim društvom »Mursa« oko detalja za konačno otvaranje Galerije. Inzistirao sam da Galerija kao posebni odjel, odnosno ustanova Gradskog muzeja u Osijeku, bude »službeno« otvorena. Time bi se službeno registriralo činjenicu da Gradski muzej u Osijeku prima Galeriju za grad Osijek, kojemu se ova Galerija ustupa kao donacija.

Sve zapreke bile su konačno riješene bez prisustva javnosti, bez sudjelovanja službenih organa. Realizacija je ostvarena isključivo suradnjom Gradskog muzeja i Društva »Mursa«. Smatrao sam da do otvaranja Galerije više neće biti nikakvih zapreka.

Da se ne prigovori da se nešto činilo bez znanja mjerodavnih i stručnih foruma, otišao sam u nadležni forum, Ministarstvo nastave, da ih obavijestim o Galeriji.

Prije nego sam završio rečenicu, prije nego sam do kraja iznio konkretnu informaciju o tome što je načinjeno — dobio sam odgovor povišenim tonom da dotični u ime Ministarstva energično ulaže svoj »Veto«! — U prvom redu zato što se to obavlja »bez njegovog znanja«, premda je on vrlo dobro znao što je za dvije godine mojim nastojanjima učinjeno da se u Osijeku

Osječka galerija slika

Povodom sutrašnjeg otvorenja - Kako su postavljeni temelji ovoj ustanovi

Sutra će biti u Osijeku otvorena moderna galerija slika. Ova se galerija otvara u sklopu Gradskog muzeja i bit će smještena u prostorijama njegova prvoga sprata. Cijela ova umjetnička zbirka, koja se sastoji od lijepih i dragocjenih slika i kipova velike umjetničke vrijednosti, došla je kao dar gradu Osijeku za Gradski muzej, a sakupljena je isključivo od privatnika. U prostorijama prvoga sprata zgrade Gradskog muzeja bit će kronološkim redom poručane slike i kipovi hrvatskih umjetnika. Moderna galerija grada Osijeka danas je stvarnost, kamen temeljac daljnjem razvitku i pobuda privatnicima i mjerodavcima, da omoguću popunjenje galerije radovima naših najmodernijih slikara i kipara, da bi kulturna hrvatska javnost grada Osijeka i Slavonije mogla upoznat i najnovija umjetnička stremjenja na polju hrvatskog slikarstva i hrvatskoga kiparstva. Kada znamo, da Hrvatska danas ima najbolje kipare na svijetu te niz blistavih slikarskih imena, koje poznaje cijela Evropa, onda tim više vjerujemo, da će se Osječani truditi da svoju modernu galeriju obogate također i najnovijim djelima naših proslavljenih umjetnika. Treba naime znati da djela, koja su sakupljena danas za modernu galeriju u Osijeku, potječu sve od samih privatnika, mahom starijih ljudi, koji su darovali djela naših starijih umjetnika iz svojih zbirki.

Doista je hvale vrijedna inicijativa g. prof. dra Antuna Bauera, ravnatelja Gipsoteke u Zagrebu, koji je još godine 1929. dao ideju za osnutak Moderne galerije u Osijeku. Taj mladi čovjek visoke kulture i pun poleta i ljubavi za umjetnost i očuvanje umjetničkih djela (njegova je glavna struka povijest umjetnosti i arheologije), s velikim je razumijevanjem i energijom uspio prije deset godina udariti temelje Gipsoteke grada Zagreba, stvorivši tako reći iz ničega usoran zavod, kakvih nema nadaleko. Gipsoteka prof. dra Antuna Bauera je neophodna kulturna potreba za hrvatski narod, koji mu duguje istinski harnost. G. prof. dr. Antun Bauer u nizu svojih dobrih stvari pokrenuo je i pitanje moderne galerije u Osijeku, jer mu je na srcu ležala ljubav za podizanjem ukusa i odgajanje naše publike u umjetničkom smislu, po našim pokrajinama. On je stajao na posve ispravnom stanovištu, da je osnivanje umjetničkih galerija u našim pokrajinama od izvanredno velike važnosti, jer naše provincije imaju premalo kontakta sa suvremenom umjetnošću. Naši slikari i kipari ne mogu leći u provinciju i ondje prirediti izložbe, jer tamo nemaju kupaca. A provincija, nemajući kontakta s umjetnošću, nema ni potrebe za kupovanjem umjet-

nina. Domovi provincijske inteligencije ukrašeni su lošim slikama kupljenim od trgovačkih agenata ili skupim reprodukcijama tuđih umjetnika. Trgovački agenti, prodajući slike loših kvaliteta, kvare ukus pokrajinske publike. To nije ništa čudnovato, jer mnogi intelektualci, koji odu iz Zagreba u provinciju, često i po dvadeset godina nemaju prilike da vide jednu umjetničku izložbu. Od ovakvih ljudi, koji ne dolaze u kontakt s umjetnošću, ne može se ni očekivati da je osjećaju. Zato je, vidimo, od velike potrebe osnivanje provincijskih galerija pogotovu tamo, gdje već postoje gradski muzeji, jer za to već postoji predispozicija, budući da su ti muzeji osnovani iz neke kulturne i duševne potrebe. Prof. dr. Antun Bauer zadužio je veoma hrvatski narod time, što je dao inicijativu i u djelo proveo ovu svoju hvalevrijednu ideju.

Što se tiče historijata Moderne galerije u Osijeku možemo još evocirati uspomenu na boravak prof. dra Antuna Bauera u Osijeku 25. studenoga godine 1939., kada je sporazumno sa tadanjim povjerenikom grada Osijeka drom Cesarom riješio pitanje osnutka moderne galerije te ishodio odmah to, da je povjerenik metnuo u proračun grada Osijeka za godinu 1940. svotu od 20.000 kuna i isprazio jedan stan od pet soba za smještaj galerije. U prosincu iste godine preuzeo je g. dr. Bauer od gđe Malvine Hermann oveću zbirku slika i kipova za modernu galeriju Gradskog muzeja u Osijeku i ta je zbirka u siječnju god. 1940. poslana u Osijek. Tokom god. 1940. primio je prof. dr. Bauer još jedan dio te zbirke. Prof. dr. Antun Bauer darovao je iz svoje lijepe umjetničke zbirke, koja je njegovo osobno vlasništvo, također neke plastike i slike, tako da danas moderna galerija u Osijeku ima preko sedamdeset stvari. U najskorije vrijeme dobit će još oko trideset komada — sve darovi privatnika.

U modernoj galeriji nalaze se platna Crnčića i Bukovca, Čikoša i Krušlina, Kovačevića i Videvića, Branka Šenoec i Tomislava Krizmana, te kipovi Franješa i Augustinčića, Kerdića, Radauša i Valdeca. Među Valdecovim stvarima nalazi se i skica za spomenik dakovačkog biskupa Josipa Jurja Strossmayera, koji su u svoje vrijeme kanili podići u Osijeku. Skica je izrađena u bronci. Od Ivekovića se nalazi u osječkoj modernoj galeriji njegovo, sigurno, najbolje platno: »Posmrtna straža«. Na slici se vidi starac kako sjedi us mrtvački odar, kraj kojega gori jedna svijeća. Među najuspjelije i najvrednije slike moderne galerije u Osijeku ide i »Mores od Menel-Clement Crnčića. Još su naročito vrijedne slike: »Prosjačinja«

Maksimilijana Vanke, zatim slika nepoznatog majstora iz nizozemske škole, jedno platno starog Andrije Medulića, te djela Wichera, Reisingera, Mechoffera i još nekoliko stranih majstora.

Do otvorenja moderne galerije u Osijeku trebalo je doći prošle godine, nu to nije bilo moguće zbog odsutnosti prof. dra Bauera, koji je punih pet mjeseci boravio u Dalmaciji, lijevući trogirski portal, a ujedno je radio i za gipsoteku u Zagrebu. Osim toga i u Osijeku su u prostorije određene za modernu galeriju smjestili privremeno gradsku biblioteku. K tomu je još i kustos gradskog osječkog muzeja g. prof. dr. Franjo Buntak premješten na Gradski muzej u Zagrebu. Nu, kad je došao za povjerenika g. prof. dr. Josip Bosenčević, pokrenuto je opet pitanje galerije i otvorenje će tako moći uslijediti već ove nedjelje. Prof. dr. Antun Bauer otputovao je danas u Osijek, da sudjeluje kod posljednjih priprema za otvorenje. Grad Osijek može zaista biti ponosan, da je došao do ovako lijepe umjetničke zbirke, koja će, kada se popuni djelima naših najmlađih majstora, biti od najvećeg značenja u kulturnom životu Slavonije. Lijep primjer grada Osijeka treba da slijede i drugi naši gradovi u provinciji, kako je to u svom planu, objavljenom još prije deset godina, lijepo iznio veliki propagator i čuvar hrvatske umjetnosti prof. dr. Ante Bauer.

(n. c.)

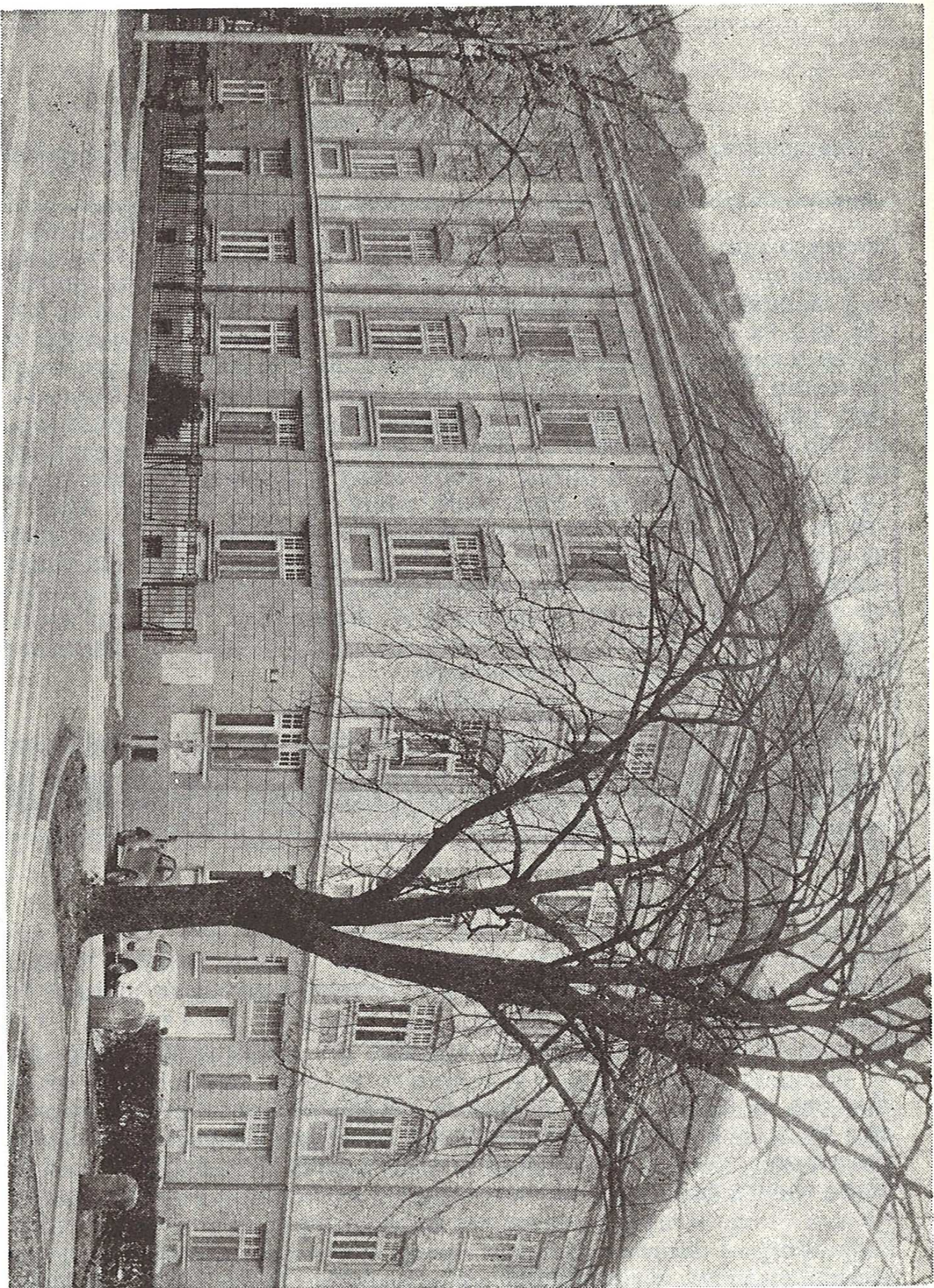
Galerija slika u Gradskom muzeju otvorit će se sutra u 11 sati dopodne i to u užem krugu, koji će sadržavati predstavnici gradske općine, novinstva, društva »Mursak« i pozvani nastavnici srednjih škola. — Naknadno će se javiti, kada će galerija slika biti otvorena za publiku.

Prvi snijeg

Osijek je jučer osvanuo u sniježnoj bijelini. Pao je prvi snijeg. Premda je, još tokom noći između četvrtka i petka padala kiša, snijeg se uhvatio i pokrio sve ceste i krobove. Kako je zemlja bila vlažna, a temperatura je znatno pala, bilo je jučer ujutro već i poledice. Ujutro se podigao jaki vjeter pa je neko vrijeme vladala prava mećava. Zima je došla rano, a s njom i zimske brige, koje će s obzirom na opće prilike u svijetu biti ove godine teže nego inače.

—=O=—

Prigodom prodaje znaka za Dušni

Slika 1. Prostor Galerije slika u Osijeku prilikom osnivanja (pet prostorija na prvom katu zgrade na Mažuranićevom vijencu), Gradski muzej (drugi kat zgrade)

Snimio: Tvrtko Kralik

Galerija ostvari, i zato »što je to odavna bila njegova namjera...«. Tražio je da se provedu birokratske formalnosti koje moraju prethoditi otvaranju — što bi bez sumnje značilo onemogućavanje realizacije.

Odlučio sam pod svaku cijenu požuriti — što hitnije otvoriti Galeriju i službeno je predati kao donaciju gradu Osijeku. — Otišao sam u Osijek, i uz suprugu Antoniju Bauer i prijatelje uredio sam i postavio Galeriju i pripremio je za službeno otvorenje koje je bilo dogovoreno za nedjelju 16. XI 1941. u 11 sati prije podne.

Na moju izričitu želju, otvorenje Galerije »kao posebnog odjela Gradskog muzeja«, bilo je službeno, ali ne i javno. Pozvani su bili samo službeni faktori Gradskog poglavarstva preko uprave Gradskog muzeja i Društva »Mursa«, zatim profesori i nastavnici gimnazije,

Otvorenje galerije slika u Osijeku

Zaslugom prof. dra Antuna Bauera dobio je Osijek novu kulturnu ustanovu

Jučerašnjim je danom Osijek dobio novu ustanovu, za kakvom se već odavna osjećala potreba. U prostorijama gradskoga muzeja otvorena je naimne galerija slika, za koju je prve slike sakupio prof. dr. Antun Bauer, ravnatelj gipsoteke u Zagrebu. Otvorenju su prisustvovali predstavnici građanskih i vojničkih oblasti te društva prijatelja starina »Mursa«. Nazočne je pozdravio g. prof. dr. Josip Bösendorfer, koji je u svome govoru ocrtao historijat postanka nove i najmlađe galerije slika u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Inicijativom prof. dra Bauera sakupljene su slike

i skulpture, čime je uvelike zadužio grad Osijek. Poslije g. prof. dra Bösendorfera govorio je g. prof. dr. Antun Bauer. On je u svome kratkom i toplom govoru izložio, što ga je navelo, da sakuplja radove za galeriju slika grada Osijeka. Prof. dr. Bauer rođen je Vukovarčanin, ali je u Osijeku polazio srednju školu, pa ga to još i danas veže uz naš Osijek. Nadalje je plemeniti osnivač osječke galerije slika istakao, da će i nadalje sakupljati slike za ovu našu najmlađu kulturnu ustanovu. Potom je proglasio galeriju otvorenom, nakon čega je bilo razgledavanje umjetnina.

Novinska odjava otvorenja Galerije slika, »nakon čega je bilo razgledavanje umjetnina« (Hrv. list, 1941, 318)

umjetnici i likovni radnici Osijeka, te moji kolege i prijatelji još iz školskih klupa u Osijeku. Ovu službenu, a ne javnu formu za otvorenje i predaju Galerije gradu Osijeku — odnosno gradskom muzeju kao donaciju — odabrao sam u prvom redu da se izbjegne davanje političkog karaktera ovom aktu, i da se naglasi želja da se ovamo dobije službene organe Gradskog poglavarstva, da ipak barem tom prilikom posjete Galeriju i Muzej. To je tek djelomično uspjelo jer je većina »službenih« već planirala lov ili pecanje riba, pa su poslali zamjenike. — Otvorenje Galerije konačno je realizirano uz izraze iznenađenja i oduševljenja, ne samo prisutnih i zainteresiranih. Događaj su registrirali uz vrlo pozitivne komentare gotovo svi dnevnici u Hrvatskoj.

Sve što se dalje zbivalo u vezi s osječkom Galerijom premašuje i ono što je kao satira izneseno u ovom prilogu. Obradit ću to posebno kao jedan od priloga obradi historije razvoja naše muzejske službe u Hrvatskoj, posebno muzejske službe u Slavoniji.

-
1. Pitanje osnutka galerije slika u Osijeku — Hrvatski list (Osijek), 20/1939, 350, str. 14.
  2. n.e.: Osječka galerija slika: Povodom sutrašnjeg otvorenja. Kako su postavljeni temelji ovoj ustanovi.—
Hrvatski list, 22/1941, 316, str. 21.
  3. Otvorenje galerije slika u Osijeku: Zaslugom prof. dra Antuna Bauera dobio je Osijek novu kulturnu ustanovu — Hrvatski list, 22/194, 318, str. 27.
  4. Bauer, Antun: Ad »Galerija slika u Osijeku«. —
Zagreb: (v)astito izdanje, 1952. (umnoženo).

DIE GRÜNDUNG EINER BILDERGALERIE IM RAHMEN DES STÄDTISCHEN MUSEUMS IN OSIJEK

Zusammenfassung

Die Bildergalerie in Osijek wurde im Rahmen des Städtischen Museums, des heutigen Museums Slawoniens (Muzej Slavonije) initiiert, ermöglicht und realisiert. Alles was sich in Verbindung mit der Gründung der Bildergalerie ereignete, illustriert die Umstände, unter welchen zu jener Zeit unsere Kulturinstitutionen entstanden und lebten, insbesondere Museen und Galerien. Das war nur eine Wiederholung der Schwierigkeiten, die bei der Gründung und der Tätigkeit der Museen in Slavonski Brod, in Slavonska Požega, in Varaždin einsetzten sowie auch bei den erfolglosen und vereintelten Versuchen mit geschenkten Sammlungen, die zum Zwecke der Gründung eines Museums in Vinkovci, Vukovar, Ilok, Sremska Mitrovica, Karlovac und Sisak zusammengebracht worden waren. Ähnliche Schwierigkeiten liessen auch viele andere Versuche und konkrete Resultate scheitern. Für die Gründung einer Institution, ja sogar für die Anstellung eines Volontärs in einer Institution war ein Dekret der zentralen königlichen Regierung in Beograd erforderlich. Es ist eine tragische Konstatation in Bezug auf Slawonien, dass alle Versuche ein Museum zu gründen ohne Erfolg blieben und die Sammlungen verschwanden.

Das Museum in Slavonska Požega blieb dank Julius Kumpf bestehen und in Slavonski Brod dank Julius Hoffman. Das Fortleben des Museums in Osijek ist auch nur dem Enthusiasmus Professor Vjekoslav Celestins und den Mitgliedern des Archäologischen Klubs »Mursa« zu verdanken. Es bestand überhaupt keine Mitarbeit mit den zentralen Museen in Zagreb, dagegen sogar eine heftige Rivalität. Die Verwaltungsinstanzen nahmen keine Initiative für die Gründung neuer Kulturinstitutionen entgegen, was in diesem und einem solchen Milieu ein unerwartetes Unternehmen vorgestellt haben würde.

Das Kunstleben auf dem Gebiete der bildenden Künste hatte in der Provinz, in Slawonien, zwischen den beiden Weltkriegen keine institutionelle Grundlage, auf der es sich hätte organisieren können. Mit bildender Kunst befasste sich einzig der Klub kroatischer Schriftsteller und Künstler (Klub hrvatskih književnika i umjetnika) in Osijek, der Ausstellungen organisierte. Es bestand aber in Osijek auch eine grössere Zahl für Kunstwerke interessierter Käufer.

* * *

Die Initiative für meine persönlichen Bemühungen um die Gründung einer Bildergalerie in Osijek beruht hauptsächlich auf meiner moralischen Verpflichtung, die ich dem verstorbenen Professor Vjekoslav Celestin gegenüber empfand, der über vierzig Jahre das Osijeker Museum geleitet hatte und dessen Wunsch es

war, ich möge sein Nachfolger werden und seine Arbeit im Museum fortsetzen. Ich bin jedoch in Zagreb geblieben, wo ich die Gipsothek gründete und die ersten Erfolge meiner Arbeit mich auf den Gedanken brachte, dass man in Osijek etwas Ähnliches machen könnte oder machen sollte.

Im Sommer 1939 hatte ich mit dem Direktor des Osijeker Museums, Dr. Branjo Buntak eine Unterredung über die Gründung einer Bildergalerie, die sich sukzessive von einer Ausstellung in eine institutionelle Basis entwickeln sollte. Darüber sprach ich ebenfalls in Zagreb mit dem Bildhauer Frangeš und mit dem Direktor der Modernen Galerie Jiroušek. Beide begeisterten sich für diese Idee. Den konkreten Vorschlag stellte ich Dr. Buntak am 17. 10. 1939 zu, damit er diesen auch an die zuständige Stadtverwaltung weiterleite, usw. in Osijek im Rahmen des Städtischen Museums eine Galerie zu gründen. Bis zu dieser Zeit hatte für die zukünftige Bildergalerie die Osijekerin Frau Malvine Hermann mehrere Kunstwerke gespendet.

In Osijek hatte ich dann mehrere Kontakte mit der Stadtverwaltung, wo ich die Gründung selbst, ferner die Räumlichkeiten und die Finanzen für die Galerie verlangte. Die Galerie sollte im Rahmen des Museums gegründet werden, um Verwaltungsformalitäten zu vermeiden, aber auch Dilettantismus oder eventuell die Bildung einer Sinekure. Ich habe keine offizielle Antwort bekommen, aber ich habe dennoch drei Kisten mit Bildern für die Galerie geschickt mit den Frachtkosten zu Lasten der Stadtverwaltung in Osijek.

Die Zagreber Moderne Galerie hatte in der Zwischenzeit ihre Mitarbeit abgesagt. An der Gründung der Galerie arbeitete ich weiter. Von der Stadtverwaltung wurden 8—10 Bilder ausgesondert, aus Zagreb wurde eine neue Sendung Kunstwerke geschickt, ferner Gipsabgüsse von Statuen aus der Gipsothek und mehrere andere Bilder aus verschiedenen Donationen.

Gerade diese angesammelte Menge Kunstwerke war der Grund, dass im Gebäude, in welchem sich das Museum befand (Mažuranićev vijenac 1) fünf Räume für die Galerie zur Verfügung gestellt wurden.

Und dann begann der zweite Weltkrieg.

Dr. Buntak wurde nach Zagreb in das Städtische Museum versetzt. Sein Nachfolger im Osijeker Museum Direktor Dr. Josip Bösendorfer, ein angesehener Historiker und Wissenschaftler unterstützte die Bemühungen um die Gründung der Galerie. Es wurde ein Ausstellungsplan nach den Räumen ausgearbeitet, ebenso auch ein Plan für das Depot zur Unterbringung der Exponate. Im Unterrichtsministerium wurde ein Veto gegen die Errichtung der Galerie eingelegt, doch habe ich trotz allem mit meiner Frau Antonija Bauer und mit einigen Freunden die Galerie eingerichtet und aufgestellt und für die Eröffnung vorbereitet.

Die Bildergalerie wurde am 16. November 1941. offiziell als Abteilung des Städtischen Museums eröffnet, aber ohne Anwesenheit der Öffentlichkeit, um zu vermeiden, dass dieser Akt einen politischen Charakter bekomme. Die Eröffnung der Galerie registrierten mit sehr lobenden Kommentaren fast alle Tageszeitungen in Kroatien.